

Paczkowski, Andrzej

"Bolszewistkaja pieriosiczeskaja pieczat (diekabr 1900-oktiabr 1917) : bibliograficzeskij ukazatiel", Moskwa 1964 : [recenzja]

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 5/1, 255-256

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I

Bolszewistskaja pierodiczeskaja pieczat' (diekabr' 1900 — oktiabr' 1917). Bibliograficzeskij ukazatel, Moskwa 1964, „Izdatelstwo Politiczeskoj Litieratury”, ss. 255.

Zespół pracowników moskiewskiego Instytutu Marksizmu-Leninizmu przy KC KPZR pod kierownictwem W. I. Lwowa (Ł. O. Wachnan, E. M. Zołożuchina i G. A. Nikołajew-Surowcew) zebrał i opracował informacje bibliograficzne i wiadomości historyczne o prasie bolszewickiej od momentu wykrystalizowania się tego nurtu w łonie rosyjskiej socjaldemokracji aż do wybuchu Rewolucji Październikowej. Punktem wyjścia badań były opublikowane już poprzednio trzy bibliografie: *Russkaja periodiczeskaja pieczat' (1895 — oktiabr' 1917 g.) Bolszewistskaja pierodiczeskaja pieczat' w gody pierwoj russkoj rewolucji (1905—1907)* oraz *Bolszewistskaja pieczat' tijnaja pierodiczeskaja pieczat' (mart — nojabr' 1917 g.)*. Praca omawiana stanowi więc podsumowanie dotychczasowego dorobku w tej dziedzinie badań i uzupełniona jest w porównaniu z poprzednimi szeregiem nowych tytułów i rozszerzeniem zawartych w niej informacji.

Podstawą bibliografii jest układ chronologiczny, w ramach poszczególnych lat tytuły podane są alfabetycznie. Przyjęcie takiej konstrukcji, być może niezbyt właściwej z punktu widzenia klasycznej bibliografii, tłumaczy się wystarczająco monotematycznością pracy (prasa jednej partii politycznej). Nie tylko nie utrudnia ona lektury, ale w plastyczny sposób ukazuje dynamikę rozwoju prasy i jej zależność od ogólnej sytuacji partii w poszczególnych okresach.

Opis składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera dane bibliograficzne w następującym porządku: tytuł, podtytuł, miejsce wydania, daty pierwszego i ostatniego numeru, częstotliwość ukazywania się, nazwiska redaktorów i wydawców, oficjalnie firmujących pismo, oraz drukarnię. Zmiany, jakie zaszły w którymś z tych elementów, podane są nie, jak to często bywa, na końcu opisu, ale przy poszczególnych jego częściach składowych. Drugą część opisu stanowi adnotacja, w której podane są następujące informacje: historia pisma (kilka najważniejszych dat i faktów), współpra-

cownicy pisma i redaktorzy, nakład (najniższy — najwyższy), represje, jakim pismo ulegało, informacje o kolportażu i odbiorcach pisma, wykaz ważniejszych pozycji, jakie na temat pisma się ukazały, podstawowe źródła archiwalne.

Oczywiście nie dla wszystkich pism udało się autorom zebrać odpowiednią ilość danych wystarczających do zapełnienia zaplanowanych rubryk bibliografii i adnotacji. Napotkali zrozumiąły opór materiału. Duża część bolszewickiej prasy ukazywała się w warunkach nielegalności, tak nie sprzyjających przetrwaniu; swoją rolę musiało też odegrać przetrzebieenie archiwów i bibliotek przez dwie dziejowe zawieruchy. Znajdują się więc w wykazach i takie pisma, które znane są jedynie z przekazów archiwalnych i w tych wypadkach opis jest, rzecz prosta, najskromniejszy. Sporo kłopotów musiała sprawić autorom selekcja pism, których stanowisko polityczne było w okresie dominacji sekciarstwa wśród historyków nieraz krańcowo różnie określane. Do omawianej bibliografii włączono więc szereg pism „zajmujących pośrednio (posledowatielno) pozycje bolszewickie” (s. 5). Nie włączono natomiast pism liberalnych, których współpracownikami byli działacze i publicyści bolszewicy. Osobno wymieniona (i opisana) jest prasa bolszewicka związków zawodowych.

Pracę zamykają starannie opracowane i dobrze przemyślane indeksy: 1) alfabetyczny indeks tytułów, 2) indeks geograficzny miejsc wydania (i tu kolejna ciekawa propozycja zespołu autorskiego: pod hasłami poszczególnych miejscowości pisma ułożone są w porządku chronologicznym), 3) indeks nazwisk i 4) indeks chronologiczny tytułów podający nie tylko wykaz pism ukazujących się w danym roku, ale pozwalający łatwo i szybko prześledzić podstawowe dane poszczególnych tytułów. Indeks stanowi nie tylko wielkie ułatwienie w posługiwaniu się bibliografią, ale może wskazać, bez wnikania w zawłości opisu, na szereg istotnych spraw. Warto więc, aby wszyscy wydawcy o nich pamiętali (np. jednym z najistotniejszych braków opublikowanej przez Ludową Spółdzielnię Wydawniczą bibliografii Ireny Bar-Turowskiej pt. *Czasopiśmiennictwo o wsi i dla wsi*, Warszawa 1964, jest pozbawienie jej jakiegokolwiek przewodnika po treści w formie indeksu).

Wydaże mi się, że recenzowana książka stanowić może nie tylko przykład roboty dobrze wykonanej, ale udowadnia też, że podejmowanie prac bibliograficznych nad wycinkowymi zagadnieniami jest pracą pożyteczną i potrzebną, nawet gdy bibliografia całościowa obejmująca poruszany problem już istnieje.

Andrzej Paczkowski